

1 / 08

Txostena

DIRU-SARRERAK BERMATU ETA
GIZARTEAN BARNERATZEKO

Legearen Proiektuari
buruzkoa

Bilbo, 2008ko urriak 22

C E S

Euskadiko Ekonomia eta Gizarte
Arazoetarako Batzordea

Consejo Económico
y Social Vasco

© Argitalpena: Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordea
Gran Vía, 35-1. solairua
48009 Bilbo
www.cesvasco.es

Maketazioa eta fotomekanika: Argia Grafika, S. L.

Inprenta: Gestingraf, S. A. L.

Lege Gordailua: BI-XXX-08

Txostena

I

AURREKARIAK

2008ko maiatzaren 12an, Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordean Justizia, Enplegu eta Gizarte Segurantza Sailaren idazkia aurkeztu zen, Diru-sarrerak Bermatu eta Gizartean Barneratzeko Legearen Aurreproiektuari buruzko txostena eskatuz, Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordearen ekainaren 27ko 9/1997 Legearen 3.1.b) artikuluan ezarritakoa aintzat hartuta.

Legegintza-ekimen horren xedea Diru-sarrerak Bermatu eta Gizartean Barneratzeko Euskal Sistema arautzea da, eta, horren esparruan, berebat, prestazio ekonomikoak jaso eta bazterkeriaren arriskua saihestu, bazterkeria pertsonala, gizarte- edo lan-bazterkeriaren egoerei aurre egin, eta herritarren gizarte-eskubideak egikaritzeko behar besteko baliabide pertsonal, sozial eta ekonomikoak ez dituzten pertsonak gizartean barneratzeko tresna egokiak eskaintzea da. Gisa berean, aurretik dauden bazterkeriaren aurka borrokatzeko gailuen multzoaren berrantolaketa eta koordinazioa hobetu nahi da, eta aldi berean, hori osatu nahi da, gizarte-errealitatearen aldaketetara eta bilakaerara egokituta.

Dokumentuaren kopia Kontseiluko kide guztiei berehala igorri zitzairen, haien proposamenak eta iritzia eman eta horiek kasuan kasuko lan-batzordean aurkezteko, Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordearen Funtzionamendu Erregelamenduan ezarritakoaren arabera. Kontseiluaren izapidetza prozesuan, Legearen Aurreproiektua Gobernuaren Kontseiluan onetsi eta Parlamentura helarazi zenez gero, 2008ko irailaren 19an egindako bileran, Ekonomia Garapenerako Batzordea bildu zen, eta onetsitako agiriaren inguruan lan egiteko erabakia hartu du, ondoko Irizpenaren Proiektua igorrita, eta urriaren 22 eguneko Osoko bilkuran aho batez onetsi da.

II EDUKIA

Diru-sarrerak Bermatu eta Gizartean Barneratzeko Legearen Proiektuaren testuak zioen azalpena, 108 artikuluko 7 titulutan, 5 xedapen iragankor, 5 xedapen gehigarri, xedapen indargabetzailea eta lau azken xedapen ditu. Laburtzeko, hau da edukia:

Zioen azalpena

EA Eren indarreko esparru juridikoa, diru-sarrerak bermatu eta gizartean barneratzeko gaiari buruz, Gizarte Eskubideen Gutunari buruzko abenduaren 27ko 10/2000 Legearen eta Gizarte Bazterkeriaren aurkako maiatzaren 22ko 12/1998 Legearen bidez zehaztuta dago, horiek garatzen dituzten arauekin batera. Arauketa-testu zabala da, 1998tik aurrera garatutakoa, 1989. urtean Pobreziaren aurka Borrokatzeko Plan Integrala abian jarri zenetik Autonomia Erkidegoan esperimentatutako aurrerapenak oinarri hartuta, eta xede nagusia gizarte-bazterkeriaren aurka borrokatzea izan da. Izan ere, 90. hamarkadaren amaieran, mendebaldeko gizarteentzako funtsezko erronka izan da. Herri Administrazioek jadanik bazekiten errealitate konplexuari aurre egiteko ahaleginak egin behar zirela, honela definituta: *“gizarte-eskubideak egikaritzeko ezintasuna edo ezgaitasuna, batez ere, lan-eskubidea, bai eta hezkuntza, prestakuntza, kultura, osasuna, etxebizitza duina eta gizarte-babesa jasotzeko eskubidea ere”*. Izan ere, lana gizartean barneratzeko funtsezko osagaia da.

Ikuspegi hori aintzat hartuta, gizarte-bazterkeriaren aurka borrokatzeko zenbait oinarritzko tresna finkatu ziren, eta estaldura pixkanaka garatzeko esparrua ezarri zen, esfortzuak bi jarduketara ildora zuzenduta: alde batetik, fenomeno erabat ezabatzeko egitura-eraldaketan prozesua abian jarri eta gidatzea, eta, beste aldetik, epe laburrean bazterkeriaren gizarte-ondore larriak estaltzea, baztertutako taldeek oinarritzko beharrezko materialak estaltzeko beharrezkoa den bizimodua eraman dezaten.

Formula hori gaur egungoa bada ere, hori aplikatzeko eremua funtsean aldatu egin da, gizarte-beharrizanen bilakaera eta errealitate berrien sormena kontuan izanda:

- EA Eren inguru sozioekonomikoan antzemandako aldaketak: langabeziaren jaitziera eta lan-betepenaren tasen hazkundea; etxebizitzaren prezioaren gehikuntza, euskal familien arazorik nagusienetakoa; etorkin-kopuruaren gehikuntza, guraso bakarreko familien ostean, pobrezian murgiltzeko arrisku-egoeran dagoen bigarren talderik handiena izanik.
- Prekariatate- eta pobrezia-egoerei buruzko datuen bilakaerak epe luzean pobrezia-tasen bilakaera onuragarria islatzen du, betiere egonkortasunaren joerarekin. Halaber, problematikaren zatirik handiena pobreziaren profilak esperimentatutako eraldaketa sakonari lotuta dago, batik bat, hiru faktoreren ondorioz: guraso

bakarreko familien arazo ekonomikoa handitzea, immigrazioa eta lan egonkorrik ez duten gazteek bizitza independentea egiteko zailtasuna. Gizartean barneratzeko prozesuei dagokienez, datuek bilakaera onuragarria egongo dela baieztatu dute.

Oro har, horrenbestez, balantzea positiboa da, baina beharrezkoa da, politika publikoen esfortzuak berriro bideratzeko, bilakaera horren ezaugarri kualitatiboak zehazten dituzten joera zehatz batzuk aintzat hartzea: pobrezia feminizazioa eta guraso bakarreko familiak, pobrezia lurralde-kontzentrazioa, estalitako pobrezia eta emantzipazioa lortzeko zailtasuna, eta soldata baxuei lotutako pobrezia. Errealitatearen bilakaera horren ariora, eredu berriro garatu behar da, bi xede orokor kontuan izanda: beharizan berriei egokitzeko erantzun egokiak emateko baliabide zuzenak eskaintzea, eta tresnen ezarpenean antzemandako hutsegiak zuzentzea. Ikuspegi bikoitz hori dela medio, legegileak helburu zehatz hauek erdietsi nahi ditu:

1. Sorleku-gutuna ematea Diru-sarrerak Bermatu eta Gizartean Barneratzeko Euskal Sistemari, kudeaketa-formula ezberdinak aplikatzen dituen sistema autonomo gisa.
2. Kontzeptuen, egituren eta antolakuntzen oinarriak ezartzea, eskubideen egikaritzea bermatu eta estalduraren gehikuntza mailakatua ahalbidetzeko, hori neurri handi batean unibertsalizatu dadin.
3. Egoera hazkorri aurre egitea: prestazioa diru-sarrera baxuak osatzeko ematea eta jasotzaileek arazo ekonomikoak soilik izatea.
4. Herritarren tratu-berdintasuna bermatzea.
5. Prestazio osagaien sistema egonkorra antolatzea, diru-sarrerak bermatutako errenten pertsona onuragarrien etxebizitzekin zerikusia dituzten gastuei aurre egin ahal izateko.
6. Lan-merkatuan murgiltzeko eredu erakargarria ezartzea, soldata baxuko enplegua barnean hartuta, Enpleguaren Europako Estrategiaren betepenarekin.
7. Gizartean barneratzera eta eremu honetan esku hartzen duten eragile ezberdinen koordinaziora zuzendutako zerbitzu espezializatuak garatzea.

Gaur egungo esparru juridikoaren mende, legegileak, Lege horren bidez, tresna-multzoa berriro antolatu eta horien antolakuntza hobetu nahi ditu, eta aldi berean, hori osatu nahi du, gizarte-errealitatearen aldaketetara eta bilakaerara egokituta. Horrela, Eusko Legebiltzarraren 2006ko otsailaren aginduari men egin zaio, hots, Eusko Jaurlaritzari Gizarte Bazterkeriaren aurkako Legeak eta Gizarte Eskubideen Gutunak eraturako lege-esparrua berrikusteko eskaera egin zaio.

Lege horretan jasotako formula berriarekin, Diru-sarrerak Bermatu eta Gizartean Barneratzeko Euskal Sistemari sorleku-gutuna emateaz gain, egituran bi berrikuntza jaso dira:

I) Diru-sarrerak Bermatzeko Errenta bezala izendatutako prestazio bakarra, hiru modalitate ezberdin antolatzea bi irizpide aintzat hartuta: elkarbizitza-unitatean diru-sarrerak izatea edo ez izatea, eta, hala denean, diru-sarrera horien jatorria, eta modalitate bakoitzak gizartean barneratzeko hitzarmenarekin duen loturamota. Hona hemen zerrendatutakoak:

a) Gizartean Barneratzeko Oinarrizko Errenta. Kasu horretan, oinarri-oinarrian, pentsioen edo lan-errenten ondoriozko baliabide ekonomiko propiorik ez dituzten pertsoneri edo elkarbizitza-unitateei zuzenduta dago, bai eta Gizartean Barneratzeko Oinarrizko Errentaren zenbatekoa lortzen ez duten hileko soldata dutenei ere. Prestazio horrekin batera, gizartean barneratzeko eta/edo lanean murgiltzeko laguntza zehatzak eskainiko dira, betiere barneratze hitzarmenaren esparruaren barruan.

b) Pentsioen Errenta Osagarria, kotizaziopeko edo kotizazio gabeko pentsioen jasotzaileei zuzenduta, baldin eta diru-sarreraren hileko zenbatekoak Lanbide Arteko Gutxieneko Alokairura iristen ez bada. Prestazio horrekin batera, gizartean barneratzeko eta/edo lanean murgiltzeko laguntza zehatzak eskainiko dira, betiere kasuan kasuko Gizarte Zerbitzuak hori egokitzen edo beharrezkotzat jotzen bada.

c) Laneko Diru-sarreraren Errenta Osagarria, lan-errentak dituztenei zuzendutakoa, baldin eta diru-sarreraren hileko zenbatekoak Gizartean Barneratzeko Oinarrizko Errentaren zenbatekora iristen ez bada. Prestazio horrekin batera, lan-egoera hobetzeko laguntza zehatzak eskainiko dira, Enplegu Zerbitzuen esku-hartzearen bitartez, eta Gizarte Zerbitzuak hori egokitzen edo beharrezkotzat jotzen bada, gizartean barneratzeko bestelako laguntzak ere aplikatuta.

II) Etxebizitzaren Prestazio Osagarria sartzea, batik bat, pertsona behartsuenek —hau da, Diru-sarrerak Bermatzeko Errentaren titularrei— etxebizitza erosi ahal izateko. Prestazio horrek Gizarte Larrialdietarako Diru-laguntzek (GLD) estalitako beharrianen zati handiari estaldura emango die, ezberdintasun batekin, alegia, hori eskubide bat izango dela. Gainera, horren izaera dela eta, GLDri aparteko izaera itzultzeko birtualitatea izango du.

Diru-sarrerak Bermatzeko Errentaren izaera lagungarria dela medio, arauketa eta ezarpena Autonomia Erkidegoaren gizarte-laguntzaren eskumenaren mende geratzen dira, ezaugarri erkide gisa estaldura duten egoera guztien kasuan, elkarbizitza-unitatearen diru-sarreraren zenbatekoa askieza dela nabarmenduta, diru-sarreraren bat duen edo ez duen kontuan hartu gabe, eta, halakoa gertatzen denean, diru-sarrera horien jatorria kontuan hartu gabe.

Etxebizitzaren Prestazio Osagarriari dagokionez, gaur egun, gizarte-laguntzarako eskumenetan, prestazio hori Diru-sarrerak Bermatu eta Gizartean Barneratzeko Euskal Sisteman bakarrik jasota egongo da, baldin eta hori etxebizitzaren politika

publikoaren esparruan antolatzen ez den bitartean, antzeko neurrietan edo bestelako izaera dutenetan, kolektiborik ahulenek edo behartsuenek etxebizitza erosteko beharrianari aurre egitea ahalbidetuta.

Eskumen-esparruaren barruan aipatu beharreko azken osagaiaren inguruan, Diru-sarrerak Bermatzeko Errenta eta Etxebizitzaren Prestazio Osagarria prestazio subsidiario gisa kalifikatu direla azpimarratu behar da, eta hala denean, mota guztietako baliabideen eta prestazioen prestazio osagarri gisa. Beraz, babesaren azken sarea da, eta, ondorenez, ezinezkoa izango da horiek prestazioekin edo diru-laguntzekin osatzea.

Lege-testua

Lehenbizi, Lehenengo Tituluan, Xedapen Orokorrak (1-10 artikulua) azaldu dira, eta Sistemaren funtsezko osagaiak definitzen dira:

- Xedea definitu du, Diru-sarrerak Bermatu eta Gizartean Barneratzeko Euskal Sistemaren arauketa, hain zuzen, eta bere esparruan, prestazio ekonomikoak nahiz bazterkeria jasateko arriskura zuzendutako tresnak jasotzeko eskubidearen arauketa, bai eta herritarren gizarte-eskubideak egikaritzeko behar besteko baliabide pertsonalak, gizartekoak edo ekonomikoak ez dituztenen bazterkeria pertsonala, gizartekoa eta lanekoari aurre egiteko arauketa ere.
- Oinarrizko xedek aurkezten ditu: Diru-sarrerak Bermatu eta Gizartean Barneratzeko Euskal Sistema, sistema autonomo gisa eratzea, Gizarte Zerbitzuen, Enplegu Zerbitzuen eta bestelako jarduketaren eremu publikoetan parte hartutako gainerako zerbitzuen lankidetzarekin; eta Sistema horren funtzionamendu-printzipioak eta egitura-oinarriak ezartzea, estaldura pixkanaka areagotu dadin. Gisa bertsuan, herritarrek prestazio ekonomikoak eta Sistemari jasotako barneratze tresnak eskuratzeko bermea ematea, berdintasun- eta ekitate-irizpideei helduta, gaur egun ikusitako aldaketak zuzentzeko baliabideak antolatuta.
- Sistemaren oinarrizko printzipioei eta zuzentzaileei dagokienez, oinarri filosofikoa eta kontzeptua azaldu ditu, bai eta oinarrizko orientabideak ere. Erantzukizun publikoaren printzipioak berreskuratzeaz gain, unibertsaltasuna, gizartean barneratzeko politiken zeharkakotasuna, zerbitzuak eta prestazioak jaso eta aplikatzeko berdintasuna eta ekitatea, arreta pertsonalizatua eta erabatekoa, arretaren jarraitutasuna, baliabideen kalitatea eta hobekuntza, Administrazio guztien koordinazioa eta esku-hartzea, genero-ikuspuntuen parte-hartzea eta integrazioa, bai eta emakumezkoak lanean murgiltzeko lehentasunaren inguruan, testuak zenbait printzipio berritzaile aipatu ditu:
 - Eskubide bikoitzeko printzipioaren ezarpena: bizitzaren oinarrizko beharriari aurre egiteko baliabide ekonomikoak izateko eskubidea aitortzen da, bai eta

lanean nahiz gizartean barneratzeko laguntza pertsonalizatuak jasotzekoa ere, gizartean barneratzeko hitzarmenean nahitaez parte hartuta.

- Enplegua gizartean barneratzeko funtsezko tresna gisa. Ereduaren oinarria enplegua gure gizartean barneratzeko oinarrizko lanabes gisa aitortzea da, baita talde behartsuenen langabezia-tasak nahiz zenbait kolektiboren inaktibitate-tasa altuak murrizteko beharrezana ere.
- Gizarte-politikak aktibatu eta enplegua errentagarri bihurtzea. EAEn aplikatutako gizarte-politikek, eta, bereziki, gizarte-bazterkeriaren aurkako politikek, horien sorreratik, aktibazio-erronka onartu dute, Administrazioarengandik gizartean nahiz lanean barneratzeko beharrezkoak diren laguntzak jasotzeko eskubide zehatza aitortzen den bezala.
- Printzipio zuzentzaileak ezarri ondoren, Legeak Diru-sarrerak Bermatu eta Gizartean Barneratzeko Euskal Sistema arreta pertsonalizatuaren eta hurbiltasunaren ereduaren barne hartzen du, arretaren komunitate ikuspuntuari dagokiona, eta Sistemaren oinarrizko osagaiak definitzen ditu, hala nola prestazio ekonomikoak, eskubideko prestazio ekonomikoak eta diru-laguntza ekonomikoak, bai eta gizartean nahiz lanean barneratzeko tresnak ere, horien artean, alde batetik, barneratze hitzarmena izaera ezberdineko ekintza-multzoa antolatzeko oinarrizko tresna gisa, eta, beste aldetik, esku hartzeko neurri zehatzak, direla programak, zerbitzuak edo zentroak, gizarte-babeseko eremu ezberdinek antolatuta, bereziki, Gizarte Zerbitzuek, Enplegu Zerbitzuek, Osasun Zerbitzuek eta Etxebizitza Zerbitzuek, barneratze hitzarmenaren esparruan nahastuta aplikatzeko aukerarekin.
- Xedapen Orokorren amaieran bi osagai giltzarriren arauketa azaltzen da: etxebizitza edo ostatua eta elkarbizitza-unitatearen definizioa eta muga. Ereduaren funtsezko osagaiak dira, horien definizioa prestazio bakoitzaren estaldura maila zehazten duten heinean. Mugapen horrek aurretik indarrean egondako arauketaren aplikazioaren ondorioz sortutako arazo larriak eragindako egoera bereziei erantzuna eman nahi die, eta bi osagai berritzailearen eta osagarriaren bitartez egin du: kotizaziopeko eta kotizazio gabeko pertsonen elkarbizitza-unitateak ematea, ikuspuntu ekonomikotik mendekotasun-egoeran aurkitzen diren pertsonak barnean hartuta, eta prestazioa eskuratzeko betekizunen betepena kontrolatzeko osagaia ezartzea.

II. Tituluan (11-64 artikulua) prestazio ekonomikoak jaso dira, bost kapitulutan bereizita, hurrenez hurren: prestazio ekonomiko bakoitzaren ezaugarriak, baliabideen mailaren zehaztapena, prestazioen araubide ekonomikoa, bateragarritasunak eta bateraezintasunak eta prozeduraren arau erkideak.

- Prestazio ekonomikoaren motak eta ezaugarriak:
 - 1) Diru-sarrerak Bermatzeko Errenta, eskubide subjektibo gisa eraturakoa, “aterkia” prestazio gisa antolatu da. Hain zuzen ere, esparru horren barruan

hiru mota jasotzen dira, kolektibo ezberdinengana zuzenduta eta gizartean barneratzeko hitzarmenari lotura ezberdinarekin. Zenbatekoari dagokionez, prestazioaren gehieneko zenbatekoa, Oinarritzko Errentaren modalitateen kasuan, Gizartean Barneratzeko eta Laneko Diru-sarreraren Errenta Osagarri gisa, LGAREN %88koa da, pertsona bakarreko elkarbizitzetarako dagokionez, eta LGAREN %125 eskuratu dezakete lau edo pertsona gehiagok osatutakoek. Pentsioen Errenta Osagarriaren kasuan, kotizaziopeko edo kotizazio gabeko pensioen jasotzaileengana zuzendutakoa, baldin eta hileko diru-sarreraren zenbatekoak Lanbide arteko Gutxieneko Alokairura iristen ez badira, gehienez ere LGAREN %100ko zenbatekoa aurreikusi da, pertsona bakarreko elkarbizitza-unitateei dagokionez, eta %135 arte hiru edo pertsona gehiagoko unitateei begira. Horrez gain, Legean ezarritako gehieneko zenbatekoak diru-laguntza ekonomikoarekin osatzea aurreikusi da, eta horren zenbatekoa arauz zehaztuko da, guraso bakarreko elkarbizitza-unitateak direnean.

Gainera, prestazioa benetan behar duenak jasotzeko bermea eman, eta, ahal den neurrian, abusu-kasuetan, edo justifikatu gabeko kronifikazio kasuetan, zenbait kontrol-mekanismo zehatz saihestea:

- Testuan adierazitakoaren arabera, Diru-sarrerak Bermatzeko Errenta emateko epealdia bi urtera mugatu du, mota guztietatik edozeinetan, eta hori berrizatzeko aukera ezarri da.
- Berebat, arauz, etxebizitza edo ostatu berean jaso daitezkeen Diru-sarrerak Bermatzeko Errenten gehieneko kopuruaren arauketa jaso da.
- Testuan, era berean, prestazioa jasotzeko eskubidea azkentzeko arrazoi zehatzak.

2) Halaber, Etxebizitzaren Prestazio Osagarria aldizkako prestazio gisa arautzen da, Diru-sarrerak Bermatzeko Errentaren osagarri bezala, mota guztietatik edozeinetan, prestazio horien pertsona titularren ohiko etxebizitzarekin edo ostatuarekin zerikusia duten beharriaz aurre egitera zuzenduta, hau da, alokairu-gastuak eta interesen ondoriozko gastuak eta beharriaz-egoeraren aurretik ohiko etxebizitza edo ostatua erosteko kredituen amortizazio-gastuak. Bada, horrek osatutako Diru-sarrerak Bermatzeko Errentarekin gertatzen den bezala, Prestazio hori eskubide subjektiboa izango da, eta helburu-izaera erakusten du.

Arauan, prestazio horrekin lotuta, muga batzuk aipatzen dira:

- Eskubidearen titulartasuna baztertuta dago babes publikoko etxebizitza-motaren batean jasotako etxebizitza jabetzapean edo alokairuan dutenei begira. Baztertuta dago, orobat, Etxebizitzaren Prestazio Osagarria, alokairu-gastuak ordaintzeko, jadanik etxebizitza jabetzapean dutenei begira.

- Titularren aldiberekotasuna arautzean, arauz gehieneko muga zehaztuko da, etxebizitza edo ostatu berdinean Etxebizitzaren Prestazio Osagarria eskuratu ahal izango duten elkarbizitza-unitateen kopuruari dagokionez.
- Eskubidearen iraupena arautzean, babes-klausula ezarri da. Hain zuzen ere, klausula horren arabera, titularrak hori ezin izango du erabili etxebizitzaren jabetza eskuratzeko.

3) Gizarte Larrialdietarako Diru-laguntzek prestazio ekonomikoen tresna osatzen dute. Prestazio ez-aldizkakoak bezala antolatuta, diru-laguntzaren izaerarekin, Diru-sarrerak Bermatzeko Errentaren edo Etxebizitzaren Prestazio Osagarriaren gaineko titularra izan gabe, gastu zehatzei (arruntak edo apartekoak), gizarte-bazterkeriaren egoerak prebenitu, saihestu edo aurre egiteko gastu zehatzak ordaintzeko behar bestekoak ez diren baliabideen maila duten pertsonen zuzenduta daude.

- Baliabideen maila zehazteko arauketan, bi funtsezko osagai nabarmendu behar ditugu: horrela, etekinen zehaztapenean, Diru-sarrerak Bermatzeko Errentaren kasuan, helburu-izaera duten diru-sarrera eta prestazio zehatzak baztertzeko aukera aurreikusitako da, bai eta lanetik datozen diru-sarreraren portzentaje batzuk ere, Laneko Diru-sarreraren Errenta Osagarriaren kasuan; ondarearen zehaztapenean, ondarearen baloraziotik ohiko etxebizitza eratzen duen etxebizitza edo ostalua salbuesten da, salbu eta aparteko balioa duten jabetzapeko etxebizitza denean.
- Prestazioen araubide ekonomikoak, bidegabe jasotako prestazioei aplikatu beharreko tratamenduaz gain eta preskripzioari eta iraungitzeari buruzko xedapenez gain, mugak arautzen ditu, jasotako prestazio eta diru-laguntza ekonomikoen urteko zenbateko osoari begira. Izan ere, muga Oinarrizko Errentaren %175ekoa izango da urtero pertsona titularraren ezaugarriak biltzen dituen elkarbizitza-unitatearen kasuan, betiere urte berean Diru-sarrerak Bermatzeko Errenta, Etxebizitzaren Prestazio Osagarria eta Gizarte Larrialdietarako Diru-laguntzak batera konbinatu eta/edo gertatzen direnean, eta %200koa, aldiz, Gizarte Larrialdietarako Diru-laguntzak bakarrik jasotzen direnean, baina azken kasu horretan muga diru-sarrera eskuragarri guztiei buruzkoa da.
- Bateragarritasunen eta bateraezintasunen araubidea arautu ondoren, Titulua prozeduraren arau erkideen azalpenarekin amaitzen da. Esparruan adierazita-koaren arabera, Diru-sarrerak Bermatzeko Euskal Sisteman eta Gizartean Barneratzeko eremuan jasotako prestazioak, edozein kasutan ere, udalaren Gizarte Zerbitzuetan eskatu behar dira. Halakoak eman edo ukatzeko erabakia Foru Aldundien eskumenekoa izango da, Diru-sarrerak Bermatzeko Errentari eta Etxebizitzaren Prestazio Osagarriari buruzkoa denean. Bestalde, Gizarte Larrial-

dietarako Diru-laguntzak direnean, eskaera zein udaletxetan aurkeztu eta bertako udaletxeak erabakiko du.

III. Tituluan (65-78 artikulua) barneratzeko tresnak arautzen dira, baina alde batetik, barneratze hitzarmenak, eta bestetik, gizartean eta lanean barneratzeko programak eta zerbitzuak ezberdinduta, gizarte-babeserako eremu ezberdinetan esku hartutako neurri ezberdin zehatzen multzoa barnean hartuta, bereziki, Gizarte Zerbitzuak, Enplegu Zerbitzuak, Osasun Zerbitzuak eta Etxebizitza Zerbitzuak, lehenengo biak nabarmenduta.

IV. Tituluan (79-84 artikulua) Diru-sarrerak Bermatzeko eta Gizartean Barneratzeko Euskal Sistemaren plangintza eta garapena arautu da, eta plangintzaren tresna nagusi gisa, eremu autonomikoan, Gizartean Barneratzeko Euskal Plana ezarri da. Hain zuzen ere, plan horren eraketan Euskal Herri Administrazio guztiek parte hartu dute, bai eta sektorean esku hartzen duten bestelako erakunde publikoek eta pribatuak ere, Gizartean Barneratzeko Erakundeen arteko Batzordearen bitartez.

Lurralde autonomikoan esku hartzeko irizpideen homogeneotasuna bermatu ahal izateko, testuan, berebat, balorazioari eta diagnostikoari buruzko tresna erkideen aplikazioa, bai eta banakako plangintzari buruzkoen aplikazioa ere, erreferentzia-tresna gisa "Gizartearen Diagnostikoa egin eta Esku Hartzeko Tresna" ezarrita, batik bat, beharizanen inguruko informazioa jasotzeko, lurralde-eremuan gizarte-diagnostikoak egiteko, eta banakako diagnostikoak egin nahiz gizartean barneratzeko ibilbide pertsonalatuak egiteko.

Amaitzeko, kalitatearen kanpoko eta etengabeko hobekuntzaren ebaluazioa egiazta-
tzeko metodoak arautu dira, beharizanen asebetetze mailan nahiz Sistema kudea-
tzeko egituren funtzionamenduan sor daitezkeen gorabeherak edo defizitak zehazteko
helburuarekin.

Eskumenaren araubidean, V. Tituluan aurreikusitakoan (85-93 artikulua), Eusko Jaurlaritzari, oro har, Gizartean Barneratzeko Euskal Plana betearazteko behar beste-
ko baliabideen eta neurrien arauketa-eskumena eta Sistemaren plangintza, instru-
mentazioa eta finantzaketa eratziki zaio, EA Eren Aurrekontu Orokorren Legean
sailen araberako programak jasota, bai eta banakako diagnostiko- eta plangintza-
tresna tekniko erkideak diseinatu eta ezartzeko eskumenak ere, gainerako Euskal
Herri Administrazioekin lankidetzan eta koordinazioan. Gisa berean, enplegu
zerbitzuen bitartez, barneratze hitzarmenek jaso dezaketen lan-merkatuan sartzera
zuzendutako edukiak zuzenean egikaritu eta aplikatzeko eskumena atxiki zaio.
Gainera, Eusko Jaurlaritzak, gizartean eta lanean barneratzeko prozesuen ezarpena
ebaluatzeko aukera atxiki zaio, eta banakako kasuak berrikusi ahal izango ditu,
horrek egokitzat jotzen badu, eta Lege horretan bere eskumenean aurreikusitako
prestazio ekonomikoaren pertsona titularren eta onuradunen gain kontrol-funtzioa
bete ahal izango du.

Bada, Foru Aldundiek eta Udalek, funtsean, betearazpen-eginkizunak euren gain hartzen dituzte, dela plangintzarena kasuan kasuko lurralde-eremuetan Gizartean Barneratzeko Euskal Plana aplikatzeko programak egin eta garatzearen bitartez, dela prestazio ekonomikoen kudeaketarena, aurretik jadanik azaldutako baldintzetan, eta udalen kasuan, barneratze hitzarmenen negoziazioa eta eraketa, horiek oinarri-oinarrian lan munduan murgildu edo enplegua hobetzera zuzendutako edukia jasotzen badute, eduki horien zehaztasuna eta jarraipena Enplegu Zerbitzuek gauzatuko dituzte. Gainera, Foru Aldundiek eta Udalek prestazio ekonomikoen pertsona titularren eta onuradunen gaineko kontrol-funtzioa beteko dute, euren eskumen maila egokien barruan.

Finantzaketari dagokionez, funtsean Euskal Herri Administrazioek aurrekontu-kontsignazio egokiak ezarri dira, kasuan kasuko eskumenak egikaritzeko. Horrela, Eusko Jaurlaritzak EA Eren Aurrekontu Orokorretan Lege honetan araututako prestazio ekonomikoen zenbatekoak finantzatzeko beharrezkoak diren baliabide ekonomikoak urtero kontsignatuko ditu.

VI. Tituluan (94-99 artikulua) sailen arteko eta administrazio-koordinazioa eta lankidetzaren arautu da, bai eta parte hartzeko formulak eta bideak ere. Lehenengoari dagokionez, Gizartean Barneratzeko Erakundearen arteko Batzordea Euskal Herri Administrazioen arteko lankidetzarako erakunde nagusia da, erakundearen arteko koordinazioa ziurtatzeko xedearekin, eta eginkizunen artean, Legea garatzeko irizpideak proposatzea, Gizartean Barneratzeko Euskal Planaren proposamena egitea, Euskal Herri Administrazioek aplikatu beharreko banakako diagnostikoa eta plangintza egiteko tresna erkideak erabakitzea, edo, hamabost egunetik behin, kudeaketaren kalitatea kontrolatzeko txostena egitea. Eusko Jaurlaritzak gizartean barneratzearen inguruan egiten dituen jarduketaren ezberdinen barne-koordinazioa garatu ahal izateko, Gizartean Barneratzeko Sailen arteko Batzordea koordinazio-organoa gisa eratu da.

Kontsultaren eta parte-hartzearen kasuan, Gizartean Barneratzeko Eusko Jaurlaritza eratu da Eusko Jaurlaritzaren Sailari atxikita, Diru-sarrerak Bermatu eta Gizartean Barneratzeko gaiaren eskuduna, alegia. Hain zuzen ere, Eusko Jaurlaritza, Foru Aldundiak eta Udalak ordezkaturik egongo dira, bai eta sindikatuak, enpresa-erakundeak, erabiltzaileen erakundeak, barneratzearen esku hartzen duten gizarte-ekintzaren hirugarren sektoreko erakundeak, sektore horretako profesionalen erakundeak ere. Eginkizun nagusien artean, aginduzko txostena eta aurretiazkoa igortzea jaso da, Diru-sarrerak Bermatu eta Gizartean Barneratzeko Legearen Aurreproiektuari dagokionez, dekretu-proiektuak Diru-sarrerak Bermatu eta Gizartean Barneratzeko gaiari buruz, eta Diru-sarrerak Bermatu eta Gizartean Barneratzeko plan orokorrak edo arloko planak, betiere jardueraren eremua Euskadiko Autonomia Erkidegoa bada, bereziki, Barneratzeko Euskal Planarekin.

Legearen azken Tituluan (100-108 artikulua) arau-haustea eta zehapenak ezarri dira. Izan ere, bazterkeriaren aurkako neurrien aplikazioa gizarte-justiziaren eta baliabide publikoen helburuaren gaineko erantzukizunaren printzipioetara egokitu behar da. Horretarako, jarduketa arau-hausleen gain neurri zehatzaileak ezarriko dira.

III OHARRAK

Ohar orokorrak

Gizarte arrakastatsu eta garatuak kide behartsuenei eta ahulenei arreta berezia jarri behar die. EAE, sarritan, gai horren inguruan aitzindari izan da eta Euskal EGBk, orokorrean, Diru-Sarrerak Bermatu eta Gizartean Barneratzeko Legearen Proiektua modu positiboan baloratu du, indarreko arauak eta horren oinarri diren ardatzak aldatzeko printzipioak garai berriko pobrezia-aurpegi ezberdinei aurre egiteko egokiak diren heinean.

Zioen Azalpenean aitortzen den bezala, errealitateak abiadura handiarekin aurrera egin du, pobrezia-aurkako tresnak horretara egokitu behar dira. Egia esan, tresna horiek ezin dira izan berdinak %20ko langabezia dagoen eremuan, lan-eremu arazoak oso ezberdinak direnean, bederen. Era berean, argi eta garbi dago etxebizitza-merkatuaren gaur egungo inguruabarrek eta pentsiodun batzuen diru-sarrek bazterkeria-egoeretara bideratzea saihesten duen erantzun publikoa eskatzen dutela¹. Bestalde, gai horri buruzko legeria antolakuntzarekin garatu da. Izan ere, beharrezkoa izan da hori arauak bakarrez sistematizatu eta bateratzea.

Horrez gain, modu positiboan baloratu da Lege Proiektuak enplegua osagai nagusi eta protagonistatzat jotzea, pobrezia-aurpegi aurre egiteko babes-mekanismo gisa, bai eta gizartean barneratzeko tresna pribilegiatu gisa ere. Ildo beretik, EGBren ustez, babes-mekanismo guztiak (errentak eta gainerako diru-laguntzak) pizgarririk galdu gabe arautu behar dira, hau da, pertsona lan normalizatu batean sartzea sustatu behar dute. Lan hori, gainera, kalitatezkoa izan behar da, xedea behar bezala betetzeko.

¹ Kontseiluak jadanik Gizarte Bazterkeriaren aurkako Legearen Bosgarren Aldaketa Legearen Aurreproiektuari buruzko maiatzaren 23ko 2/2007 irizpenean adierazi zuen 12/1998 Legearen aldaketaren izapidetza gure gizarteko egungo beharizantara bertan bazterkeriaren aurka definitutako tresna-multzoa egokitzeko erabili behar zela, kasuan kasuko aldaketak eginda. Legearen Aurreproiektu hori, horren xedea Etxebizitzaren Prestazio Osagarria sortu eta indarreko bazterkeriaren aurkako sisteman jasotzea izanik, azkenean ez zen eratu. Orain azaltzen ari garen arau berriak prestazio hori berreskuratu du, sistema-multzoa berrantolatuta eta gaurkotzen duen heinean.

Bestalde, funts publikoen kudeaketaren gaineko erantzukizunaren printzipioak eta mugapenak kautela batzuk eta kontrolak —diru-laguntzen arteko bateraezintasunak edo arau-hausteen nahiz zehapenen araubidearen aurreikuspena— ezartzea eskatzen badu ere, gure iritziz, Gizarte Bazterkeriaren aurkako Legearen Bosgarren Aldaketa Legearen Aurreproiektuari buruzko maiatzaren 23ko 2/2007 irizpenean adierazi duguna aintzat hartuta, prestazioak eskuratu behar dira, beharrian-egoe-ra dagoela justifikatzen denean. Horretarako, funtsezkoa da prestazioak jasotzeko ezarri diren betekizunak betetzen dituzten pertsoneri horiek ez jasotzea saihesten duen behar besteko aurrekontu-zuzkidura egotea.

Hain zuzen ere, Gizarte Larrialdietarako Diru-laguntzei buruz dihardugu. Eskubide subjektiboa diren edo ez diren jakiteko garatu den eztabaida alde batera utzita, kezkatuta gaude, batik bat, Etxebizitzaren Prestazio Osagarri berria eskubide subjektibo bihurtzeak dakarren aurrerapena Gizarte Larrialdietarako Diru-laguntzak jasotzeko baldintzak zorrozteagatik nahastuta gera daitekeelako.

Amaitzeko, lege horren eraginkortasuna etorkizunean arauz garatzeko baldintzapean geratu da. Ostean arauz garatzeko gaiak asko direla egiaztatu dugu, horien artean, zenbatekoen eta aldaketen gai giltzarriak, eskubidearen iraupena, edo onuradunen betebeharrak (partaidetza ekonomikoa barne), Ohar Zehatzetan berretsi dugun bezala. Ohar orokorrak amaitu ondoren, Euskal EGBk ohar zehatz hauek aurkeztu ditu:

Ohar zehatzak

27. artikulua. Kautelazko etendura:

Diru-sarrerak Bermatzeko Errentaren kautelazko etendura gauzatuko da hori jasotzeko betekizunak bete ez direla adierazten duten zantzuak daudenean.

Gai horren inguruan, gure ustez, prestazio horien jasotzaileek kolektibo ahulena osatzen dutela aintzat hartuta, Legeak arretaz jardun behar du ordainketaren kautelazko etendura ekar dezaketen inguruabarrak arautzean. Beraz, artikulua horren ariora, etendura hori gauzatzeko, Gizarte Zerbitzuek betekizunak bete ez direla adierazten duten zantzu argi eta arrazoituak izan behar dituzte, eta ez, ordea, uste hutsak, gaur egungo idazketatik ondorioztatu dugun bezala.

32. artikulua. Etxebizitzaren prestazio osagarria. Eskubidearen pertsona titularrak:

Halaber, a) betekizunaren (Diru-sarrerak Bermatzeko Errentaren titularra izatea) ariora, ezin izango dute jaso Etxebizitzaren Prestazio Osagarria alokairua edo hipoteka ordaintzeko arazoak dituzten elkarbizitza-unitateak, betiere horren titularrak ez badira. Bada, Gizarte Larrialdietarako Diru-laguntzak eskatu behar dituzte, eta horien emakida ez dago bermatuta. Izatez, hori ez da eskubide subjektiboa.

Ohar orokorretan adierazitakoaren ildotik, gure ustez, pertsona guztiek laguntza publikoa jasotzeko beharrezkoak diren aurrekontu-mekanismoak antolatu behar di-

tuzte, alokairua edo hipoteka ordaintzeko arazoei aurre egin ahal izateko, Diru-sarrerak Bermatzeko Errentaren jasotzaileak diren edo ez diren kontuan hartu gabe.

61. artikulua. Baliabide eta prestazio ekonomikoen egiaztapena.

Artikulu honen bigarren atalean ondokoa ezarri da: *“eskatzaila edo elkarbizitza-unitateko kideak baliorik gabeko eskubide ekonomikoen hartzekodunak badira, mantenu eskubidea barne ezkontide-elkarbizitza laga dela egiaztatzen den kasuetan, Udalak eskatzailari, espedientearen instrukzioa amaitu aurretik, bere eskubideak egikaritzea eskatuko dio, indarreko legerian xedatutakoari helduta”*.

Hala ere, laugarren atalean kasu hori xehatu da, ondokoa adierazita: *“aparteko inguruabarretan eskatzaila 2.. atalean ezarritako betebeharretik salbuetsi ahal izango da, eta salbuespen hori arauz ezarri beharko da”*. Batzorde horren aburuz, garapen-arauketak kontuan hartu beharreko irizpiderik ezarri ez denez gero, erregelamenduan hutsunea dago eta horrek deslegeztapen ez-zilegia eragin du. Lege-aginduak bigarren atalean jasotako betebeharretik salbuesteko aukera ezarri duen arauzko arauketaren oinarritzko irizpidea azaldu beharko luke.

68.1 artikulua. Beharrianen diagnostikoa eta barneratze hitzarmenaren eraketa.

Beharrian pertsonalen eta/edo familiakoen diagnostikoari dagokionez, *“lurralde autonomiko osoan aplikatutako esku hartzeko irizpideetan homogeneotasuna bermatzeko helburuarekin, Euskal Herri Administrazioek balorazio-tresna erkideak aplikatuko dituzte...”* Horrez gain, homogeneotasun hori barneratze hitzarmenean jaso beharreko malgutasunaren aurka ez agertzea bermatu behar da, lagundu nahi zaion pertsonaren egoerara egokituta.

70. artikulua. Gizarteratzeko Hitzarmenak. Ebazpena, ebazteko epeak eta administrazio-isiltasuna.

Testuan ezarritakoaren arabera, Udalak hitzarmena eman edo ukatuko du. Zernahigisaz, gure ustez, izapidetza horren ez du zentzurik. Izan ere, hitzarmena interesdunaren eta Udaleko Gizarte Zerbitzuen artean itundu bada, ez da beharrezko pausu gehiago ematea. Beraz, artikulua ezabatzeko proposamena egin da.

93. artikulua. Erabiltzaileen partaidetza ekonomikoa.

“Erabiltzaileek eskuratutako zerbitzuen eta zentroen finantzaketan izandako parte-hartzea, hala denean, aplikatu beharreko arauketa zehatzetan ezarritakoaren mende geratuko da, eskuratutako zerbitzuaren izaera kontuan izanda”.

Artikulu horretan, gai oso berezia ukitzen da, hain zuzen ere, elkar-ordainketa. Kasu horretan, araututako gaiaren inguruko arazoak direla medio, gai hori ezin da arautu Lege honetan, ezpada Gizarte Zerbitzuen Legean arautu beharko litzateke. Horrenbestez, artikulua ezabatzeko proposamena egin dugu.

Eta, gaur egun parlamentuan garatzen ari den Gizarte Zerbitzuen proiektuari dagokionez, kontsultatutako Gizarte Zerbitzuen Legearen Aurreproiektuari buruzko

martxoaren 26ko 3/2008 Irizpenean adierazitakoa gogoratu behar dugu: elkar-ordainketaren formularen eta horren arauzko garapenaren inguruan zalantzak ditugu, horiek Gizarte Zerbitzuen prestazioan eskubide unibertsalaren edukia hustuta utzi dezaketen heinean.

IV ONDORIOAK

Euskal EGBren ustez, egokia da *“Diru-sarrerak Bermatu eta Gizartean Barneratzeko Legearen Proiektua”* ekimenaren izapidetza, kontsulta-organo horrek egindako oharrak aintzat hartuta.

Bilbon, 2008ko urriaren 22an

Lehendakariaren OE
José Luis Ruiz García

Idazkari Nagusia
Javier Muñecas Herreras